

Türk Faktoring Sektörünün Çok Kriterli Performans Analizi: CRISUS Tabanlı Hibrit Bir Model

Gülhan Deniz¹

Özet

Türk faktoring sektörü, 1980'lerden bu yana bankacılık sistemini tamamlayıcı bir unsur olarak önemli bir büyüme ivmesi kazanmıştır. Bu büyüme dinamiği ile birlikte sektörün finansal sağlamlığı ve sürdürülebilirliği konusu akademik ve pratik açıdan incelenmesi gereken önemli konulardan biri olmuştur. Bu çalışmada Türk Faktoring sektörünün 2015-2024 dönemindeki finansal performansını değerlendirmek amacıyla, sekiz adet değerlendirme kriterinin verileri elde edilmiş ve hibrit bir Çok Kriterli Karar Verme modeli ile analiz yapılmıştır. İki aşamadan oluşan analizde ilk olarak CRISUS metoduyla değerlendirme kriterlerinin önem ağırlıkları belirlenmiş ve ikinci aşamada, AROMAN, RAM ve MARCOS olmak üzere üç farklı metod kullanılarak performans sıralamaları belirlenmiştir. Elde edilen sıralama sonuçları Borda Sayım yöntemi ile birleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; en yüksek ağırlığa sahip kriterler sırasıyla Özsermaye Karlılığı, Aktif Karlılığı ve Takipteki Alacaklar/Toplam Alacaklar oranı olarak tespit edilmiştir. Özkaynaklar/Toplam Aktifler, Müşteri Sayısı ve Faaliyet Dışı Giderler/Gelirler ise orta düzeyde ağırlığa sahip kriterler olarak belirlenmiştir. En düşük ağırlığa sahip kriterler ise Personel Sayısı ve Şube Sayısı olarak belirlenmiştir. Bu durum, sektör değerlendirmelerinde şirketlerin karlılık ve risk yönetimi kapasitelerine odaklanılması gerektiğini ortaya koymuştur. Ağırlık dağılımı, sektör dinamiklerine uygun olarak, finansal sağlamlığın büyüme göstergelerinden daha kritik bir rol oynadığını vurgulamıştır. Sektörün 2015-2024 döneminde finansal performansının en başarılı olduğu yıllar sırasıyla; 2023, 2024 ve 2022 yılları olarak belirlenmiştir. Başarının en düşük olduğu yıllar ise sırasıyla; 2015, 2020 ve 2016 yılları olmuştur. Çalışma, sektör performansının 2022-2024 yılları arasında zirveye ulaştığını ortaya koymaktadır. Özellikle 2023 yılı, sektör tarihinin en başarılı yılı olmuştur.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, gulhan.deniz@bozok.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2212-0033>

1. Giriş

Finansal sektörde bankalardan sonra en önemli fon sağlayıcıları olan faktöring, finansal kiralama ve finansman şirketleri, banka dışı finansman kuruluşları olarak tanımlanmaktadır. Bu kuruluşlar arasında işlem hacmi ve şirket sayısı bakımından en önde gelenler faktöring şirketleridir (Parlak ve Sayılğan, 2029). Uluslararası ticaretin gelişimiyle birlikte, finansman kaynağına ihtiyaç duyulan alanlarda sınırlı kaynakları aşarak etkin bir şekilde faaliyet gösteren organizasyonlar ortaya çıkmış ve finansman teknikleri evrim geçirmiştir. Finansman şirketlerinin yaygınlaşması, uluslararası ve yerel kuruluşlar tarafından yönetilen faktöring işlemlerinin ticaretin finansmanında kritik bir rol üstlenmesini sağlamıştır. Bu süreçte, ticaret işlemleriyle birlikte uygulanan finansman teknikleri de büyük önem kazanmıştır (Özdemir, 2005). Son yıllarda, şirketlerin ticari faaliyetlerini sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu dış kaynakların sağlanmasında çeşitli finansman teknikleri geliştirilmiştir (Özbek, 2018). İşletmelerin mal ve hizmet satışlarından doğan alacak haklarını “faktör” adı verilen finansal kuruluşlara satarak kısa vadeli fon sağlamalarını mümkün kılan faktoring, ticari alacakların satılması yoluyla fon oluşturmaya amaçlayan bir finansman yöntemi olarak tanımlanabilir (Bağcı ve Esmer, 2016).

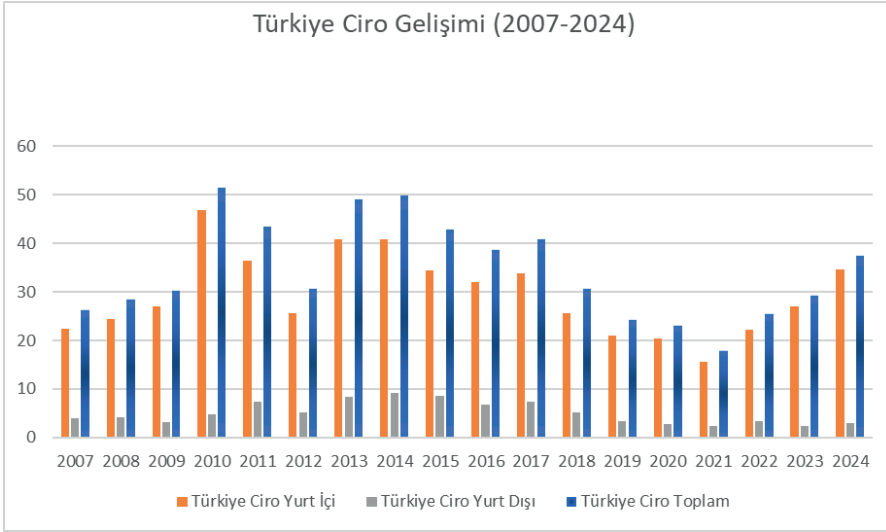
Türkiye’de faktoring sektörü, 1980’li yıllara kadar uzanmaktadır. Bu sektör, bankacıların ve ihracatçıların bu finansal aracı hızla benimsemesiyle günümüzde önemli bir ivme kazanmıştır. Türkiye’de gerçekleştirilen ilk faktoring işlemleri, 1988 yılında Factor Finans A.Ş. ve 1990 yılında Aktif Finans A.Ş.’nin kurulmasıyla başlamıştır (Özçelik ve Küçükçakal, 2019). Finansal Kurumlar Birliği’nin resmi sitesine göre Haziran 2025 itibarı ile Türkiye’de faaliyet gösteren aktif 48 faktöring şirketi bulunmaktadır. Bunların 14’ü uluslararası işlem yapan şirketlerdir. Sektörde 417 şube ve 4645 çalışan bulunmaktadır (Finansal Kurumlar Birliği, FKB, 2025, [https://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/Faktoring_Sektoru_Ozet_Finansal_Veriler_2025_06_\(1\)-4170.pdf](https://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/Faktoring_Sektoru_Ozet_Finansal_Veriler_2025_06_(1)-4170.pdf)). Tablo 1 ve Grafik 1’de Türkiye Faktoring Sektörünün Ciro Gelişimi gösterilmiştir.

Tablo 1: Türk Faktoring Sektörünün Ciro Gelişimi (Milyon USD)

Türkiye Ciro			
Yıllar	Yurt İçi	Yurt Dışı	Toplam
2007	22,470	3,935	26,405
2008	24,447	4,230	28,677
2009	27,110	3,260	30,370
2010	46,919	4,675	51,594
2011	36,350	7,349	43,699
2012	25,678	5,137	30,815
2013	40,839	8,461	49,300
2014	40,912	9,240	50,152
2015	34,339	8,631	42,970
2016	32,087	6,698	38,784
2017	33,800	7,340	41,140
2018	25,678	5,137	30,815
2019	21,060	3,411	24,471
2020	20,449	2,825	23,274
2021	15,598	2,440	18,038
2022	22,305	3,383	25,688
2023	27,048	2,441	29,489
2024	34,666	3,007	37,673

Kaynak: Finansal Kurumlar Birliği; https://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/Factoring_Sektoru_Ozet_Finansal_Veriler_2025_03-4180.pdf; E.T: 23.11.2025.

Tablo 1'deki veriler aşağıdaki grafik üzerinde gösterilmiştir.

Grafik 1: Türk Faktoring Sektörünün Ciro Gelişimi (Milyon USD)

Grafiği incelediğimizde, Türk faktoring sektörünün 2007 yılında 26,405 seviyesinden başlayarak 2010 yılında 51,594 ile tarihi zirvesine ulaştığı görülmektedir. Bu süreçte yurt içi cironun 46,919'a yükselmesi, büyümenin temel itici gücü olmuştur. Ancak, ciro verileri, sektörün 2010 yılındaki zirvesinden sonra (51,594) 2021 yılına kadar genel bir düşüş eğilimi sergilediğini göstermektedir. 2011-2012 yıllarında belirgin bir azalma yaşayan sektör, bu dönemde 30,815 seviyesine gerilemiştir. 2013-2014 döneminde kısmi bir toparlanma yaşansa da, 2015 yılından itibaren yeniden bir düşüş trendine girmiş ve 2021 yılında en düşük seviyesine (18,038) ulaşmıştır. 2022 yılından itibaren başlayan ve 2024 yılına kadar devam eden toparlanma oldukça dikkat çekicidir. Yurt içi ciroların seyri, toplam ciroyla benzer bir trend izlerken, yurt dışı cironun 2014 yılında 9,240 ile zirve yaptığı, ardından ise genel olarak azaldığı gözlemlenmektedir. 2023-2024 döneminde yurt dışı ciro, nispeten istikrarlı ancak düşük seviyelerde (sırasıyla 2,441 ve 3,007) seyretmiştir. Bu uzun vadeli düşüşün arkasında, Türk Lirası'ndaki değer kaybı, ekonomik belirsizlikler, artan maliyetler ve alternatif finansman kaynaklarına yönelim gibi yapısal faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Son üç yılda gözlemlenen toparlanma ise sektörün yeniden yapılanma sürecine girdiğini veya ekonomideki genel iyileşmelerden olumlu etkilenmeye başladığını göstermektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'de faaliyet gösteren faktoring şirketlerinin performansını kapsamlı bir şekilde analiz etmek ve değerlendirmektir.

Bu hedef doğrultusunda, öncelikle seçilen sektöre ait finansal ve finansal olmayan oranlar elde edilmiştir. Sonrasında ise, CRISUS, AROMAN, RAM ve MARCOS yöntemleri kullanılarak faktoring sektörünün yıllara göre finansal performansları sıralanmış ve değerlendirilmiştir.

Literatür incelemesi, bankacılık sektörü ve diğer finansal kuruluşlar üzerine birçok finansal performans analizi çalışmasının mevcut olduğunu, ancak faktoring sektörüne yönelik araştırmaların oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir. Özellikle, Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) tekniklerinin kullanıldığı çalışmaların sayısının az olması dikkat çekicidir. Bu bağlamda, birden fazla ÇKKV yönteminin entegre bir biçimde kullanılması, şirketlerin göreceli performanslarını daha kapsamlı ve nesnel bir şekilde sıralama ve değerlendirme imkanı sunmaktadır. Bu araştırmanın, mevcut literatüre üç ana katkı sağlaması hedeflenmektedir: İlk olarak, Türkiye'nin faktoring sektörüne yönelik kapsamlı bir performans analizi sunarak literatürdeki boşlukları doldurmak. İkinci olarak, ÇKKV yöntemlerini bir arada kullanarak daha sağlam ve bütünlüklü bir analiz modeli önermek. Üçüncü olarak ise, sektör yöneticileri, düzenleyici kurumlar ve yatırımcılar için şirketlerin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyan stratejik bir değerlendirme çerçevesi sunmaktır.

Bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümü takiben ikinci bölümde faktoring sektörü ve bu konudaki literatür incelenmiş, üçüncü bölümde araştırma yöntemi ve dördüncü bölümde veri seti tanımlanmıştır. Beşinci bölümde elde edilen bulgular sunulmuş ve altıncı bölümde ise bu bulgular ışığında tartışmalar, sonuçlar ve politika önerilerine yer verilmiştir.

2. Literatür Taraması

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye'de faktoring şirketlerinin finansal performanslarını analiz eden çalışmalara yer verilmiştir.

Özmerdiyanlı (2025) çalışmasında, BIST Finansal Kiralama ve Faktoring Endeksi'nde yer alan yedi şirketin 2020-2024 dönemine ait finansal performansları, Entropi tabanlı ARAS yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmada, sekiz finansal oran kriter olarak kullanılmıştır: Faaliyet Gelirleri/Giderleri, Diğer Faaliyet Gelirleri/Giderleri, Özkârlılık, Aktif Kârlılık, Finansal Kaldıraç, Takipteki Alacaklar, Leasing/Faktoring Alacakları/Özkaynak ve Finansman Giderleri/Borçlar. ENTROPİ sonuçlarına göre, en önemli kriterin diğer faaliyet gelirleri/giderleri oranı olduğu belirlenmiştir. ARAS yöntemi ile yapılan performans sıralamasında, 2020 yılında Ulusal Faktoring, 2021 yılında Creditwest Faktoring, 2022-2024 döneminde ise Lider Faktoring en başarılı şirketler olarak öne çıkmıştır. Ayrıca, 2020 yılında Lider Faktoring, 2021 yılında Garanti Faktoring, 2022-2023 yıllarında Creditwest Faktoring

ve 2024 yılında Şeker Finansal Kiralama ise en düşük performans gösteren şirketler arasındadır.

Şahin (2025) çalışmasında, Türkiye'deki faktoring şirketlerinin finansal performansını analiz etmek amacıyla ARDL sınır testi yöntemini kullanmıştır. Çalışmada, 01.12.2018-01.08.2024 dönemine ait aylık veriler üzerinden bankacılık sektörü karlılığı, TL referans faizi ve enflasyonun faktoring sektörü karlılığı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Analiz sonuçları, bankacılık sektörü karlılığı ile faktoring sektörü karlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermektedir. Ayrıca, enflasyonun faktoring karlılığı üzerinde negatif bir etki yarattığı, TL referans faiz oranının ise faktoring özkaynak karlılığı üzerinde pozitif bir etki oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, faktoring sektörünün bankacılık sektöründen bağımsız bir finansal ekosisteme sahip olduğunu ve yüksek faiz ortamlarında alternatif bir finansman kaynağı olarak ön plana çıkabileceğini ortaya koymaktadır.

Yıldırım (2024) çalışmasında, Türkiye'deki faktoring sektörünün genel durumu ve sektörde faaliyet gösteren şirketlerin 2021-2022 dönemine ait finansal performansları incelenmiştir. Bu çalışmada, Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) teknikleri olarak MAIRCA ve MABAC yöntemleri kullanılmıştır. Analizde, Altı finansal kriter esas alınmıştır: Takip Alacak Oranı, Toplam Borç/Toplam Aktif, Özkaynak Karlılığı, Aktif Karlılığı, Faaliyet Geliri/Gideri Oranı ve Faktoring Alacakları/Özkaynak Oranı. Kriter ağırlıkları hem Eşit Ağırlık hem de CRITIC yöntemleri ile belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, CRITIC yöntemiyle 2021 yılında en yüksek finansal performansı Şirinoğlu Faktoring elde ederken, onu Tradewing ve Mert Finans takip etmiştir. 2022 yılında ise Mert Finans birinci sırada yer almış, Vakıf Faktoring ve İstanbul Faktoring ilk üçte kendine yer bulmuştur. Eşit Ağırlık yöntemiyle yapılan analizlerde ise sıralamalarda bazı değişiklikler gözlemlenmiştir. Ayrıca, banka bağlantısı olmayan ve görece küçük ölçekli faktoring şirketlerinin finansal performans açısından daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Performans sıralamalarının, kullanılan ÇKKV yöntemine bağlı olarak tutarlı olduğu, ancak kriter ağırlıklandırma yönteminin değiştirilmesi durumunda kısmen farklılık gösterebileceği görülmüştür.

Bektaş (2023) çalışmasında, BIST Finansal Kiralama ve Faktoring (XFINK) endeksinde yer alan şirketlerin 2020-2021 dönemindeki finansal performansları, Entropi, Gri-Entropi ve TOPSIS metotlarından oluşan hibrit bir ÇKKV modeli ile değerlendirilmiş ve sıralanmıştır. Çalışmaya yedi şirket dahil edilerek sekiz finansal kriter kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre hem Entropi hem de Gri-Entropi yöntemlerine dayanan bulgular, 2020 ve 2021 yıllarında en yüksek ağırlığa sahip kriterin Öz Kaynaklar olduğunu göstermiştir.

TOPSIS yöntemiyle yapılan performans sıralamasında ise, her iki yılda da en yüksek performansı Credit West Faktoring elde etmiştir. İkinci sırada Garanti Faktoring, üçüncü sırada ise Ulusal Faktoring yer almıştır. Diğer dört şirketin sıralamaları ise her iki yılda da tutarlı bir şekilde alt sıralarda kalmıştır.

Çakmak (2023) çalışmasında, BİST'teki finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin 2018-2022 dönemindeki finansal performansları, oran analizi yöntemi ile sektör ortalamaları ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmada likidite, karlılık, mali yapı, gelir ve büyüme oranları kullanılarak yapılan analiz sonuçları, BİST'te işlem gören şirketlerin genel olarak sektör ortalamalarından daha yüksek bir performans sergilediğini, özellikle tahsili geciken alacak yönetimi, sermaye yeterliliği ve gelir-gider verimliliği açısından olumlu bir ayrışma gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, banka sermayeli şirketlerin performansının daha yüksek olduğu ve her iki sektörde de fon kaynak çeşitliliği ile dijitalleşmenin önemli gelişim alanları olduğu vurgulanmıştır.

Yılmaz (2023) çalışmasında, Türkiye'deki finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin 2006-2020 dönemine ait sektörel performanslarını MABAC yöntemiyle analiz etmiştir. Bu çalışmada, sermaye yeterliliği, likidite, aktif karlılık, özsermaye karlılığı ve sektör payı olmak üzere beş finansal oran kriter olarak kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, incelenen dönemde en yüksek performans 2008 yılında finansal kiralama sektöründe gözlemlenirken, en düşük performans ise aynı yıl finansman sektöründe kaydedilmiştir. Faktoring sektörü, 2006 yılında en iyi performansı gösterirken, finansman sektörü için en başarılı yıl 2020 olarak belirlenmiştir. 2006-2020 dönemi ortalamaları incelendiğinde, en yüksek performansı sergileyen sektör faktoring olurken, bunu finansal kiralama ve finansman sektörleri takip etmiştir. Ayrıca, COVID-19 pandemisi nedeniyle 2020 yılında her üç sektörün performansının önceki yıllara göre düşük olduğu tespit edilmiştir.

Gülcan (2022) çalışmasında, Bist'teki finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin 2016-2020 dönemine ait finansal performanslarını incelemiştir. Bu çalışmada, ÇKKV tekniklerinden VIKOR yöntemi kullanılarak sekiz finansal kriter değerlendirilmiştir: Finansal Kaldıraç, Takipteki Alacaklar/Varlıklar, Finansal Kiralama/Faktoring Alacakları/Özkaynaklar, Esas Faaliyet Gelirleri/Giderleri, Diğer Esas Faaliyet Gelirleri/Giderleri, Finansman Giderleri/Yabancı Kaynaklar, Özkaynak Karlılığı ve Varlık Karlılığı. Kriter ağırlıkları, özkaynak ve varlık karlılığı için %20, diğer kriterler için ise %10 olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında Lider Faktoring en yüksek finansal performansı gösterirken, 2020 yılında Creditwest Faktoring birinci sırada yer almıştır. Finansal kiralama şirketleri arasında ise QNB Finans Finansal Kiralama, dönemler itibarıyla en iyi performansı sergilemiştir.

Uyguntürk ve Gürkan (2022) çalışmalarında, Türkiye’deki faktoring sektörünün yapısını analiz etmek için Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) yöntemini kullanmıştır. Araştırma, sektörde faaliyet gösteren 45 farklı faktoring şirketinden uzman görüşlerine başvurarak dört ana kriter altında toplam 15 alt kriteri değerlendirmiştir. Bu dört ana kriter; sektöre giriş beklentileri, sağlanan faydalar, sektöre giriş engelleri ve sektörden ayrılma nedenleridir. Elde edilen bulgulara göre, sektöre girişte en önemli beklenti %61,4 ile maksimum kar elde etme olarak belirlenmiştir. Ayrıca, sağlanan en önemli fayda %47,9 ile alacak garantisi vererek ticari riski azaltma şeklinde tespit edilmiştir. Sektöre girişte karşılaşılan en büyük engel %50,8 ile yüksek sermaye gerekliliği iken, sektörden ayrılmanın en temel nedeni %51,9 ile “beklenen karın elde edilememesi” olarak öne çıkmıştır. Uzman değerlendirmelerinde ise yüksek grup konsensüs oranları (%77,7 - %79,9) gözlemlenmiştir.

Alper Ova (2021) çalışmasında Türkiye’deki faktoring şirketlerinin 2017-2019 dönemindeki finansal performanslarını incelemiştir. Bu çalışmada TOPSIS yöntemi kullanılarak, takipteki alacaklar ile karlılığı temsil eden altı finansal oran eşit ağırlıklandırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, 2017-2019 döneminde sırasıyla 55, 56 ve 54 şirket incelenmiş ve en iyi 10 şirket arasında küçük şirketlerin sayısının oldukça fazla olduğu, ancak büyük şirketler kategorisinde banka sermayeli şirketlerin performans ve sıralamada istikrarlı bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, küçük şirketlerin mevcut ölçeklerinde başarılı olabildikleri, fakat büyüme hedeflediklerinde banka iş birliği ile sürdürülebilir bir büyüme sağlanabileceği vurgulanmaktadır.

Gör ve Bilici (2021) çalışmasında, Türkiye’deki faktoring sektörünün 2008-2020 dönemindeki durumunu incelemiştir. Bu çalışmada, sektöre ait istatistiksel veriler, mali tablo kalemleri, kârlılık oranları (Aktif Kârlılığı - ROA ve Özsermaye Kârlılığı - ROE) ve finansal sağlamlık ölçütü olarak Diakomihalis Z-Skoru kullanılmıştır. Analiz sonuçları, sektör içerisindeki şirket sayısında bir azalma olmasına karşın, toplam aktifler, faktoring alacakları ve net dönem kârı açısından güçlü bir büyüme yaşandığını göstermektedir. Ayrıca, kârlılık oranlarının dalgalanmalar göstermesine rağmen, 2016 sonrasındaki dönemde genel olarak artış eğiliminde olduğu belirlenmiştir.

Parlak ve Sayılğan (2019) çalışmasında ise Türkiye’de faaliyet gösteren 57 faktoring şirketinin 2013-2017 dönemine ait verileri kullanarak, faktoring şirketlerinin sermaye yapısını (kaldıraç oranı) etkileyen firma bazındaki belirleyiciler ile makroekonomik faktörleri incelemeyi ve bulguları sermaye yapısı teorileri ile test etmeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmada panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Model seçimi için Hausman testi uygulanmış ve Çift Yönlü Sabit Etkiler Modeli tercih edilmiştir. Bağımlı değişken olarak Toplam

Yabancı Kaynaklar / Özkaynaklar Oranı, bağımsız değişkenler olarak ise Aktif Kârlılığı, Özkaynak Kârlılığı, Firma Büyüklüğü (Toplam Aktif), Şirket Yaşı, Gecikmeli Bağımlı Değişken (T-1 Kaldıraç Oranı), Faiz Oranı, Döviz Kuru Değişimi, GSYH Büyümesi ve Bankacılık Sektörü Aktif Büyüklüğü kullanılmıştır. Analiz sonuçları, aktif kârlılığının, firma büyüklüğünün ve önceki dönem kaldıraç oranının sermaye yapısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Diğer değişkenlerin ise anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Özçelik ve Küçükçakal (2019) çalışmalarında BİST’te işlem gören finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin 2009-2016 dönemine ait finansal performanslarını TOPSIS yöntemiyle sıralamıştır. Performans değerlendirmesi için Hisse Başına Kar, Aktif Devir Hızı, Kaldıraç Oranı, Aktif Karlılık, Özsermaye Karlılığı ve Cari Oran gibi altı farklı finansal kriter ele alınmıştır. Analiz sonuçları, incelenen dönemin genel ortalaması dikkate alındığında en yüksek finansal performansın Creditwest Faktoring ve Garanti Faktoring tarafından sergilendiğini göstermektedir. En düşük performansı ise Vakıf Finansal Kiralama ve İş Finansal Kiralama şirketleri ortaya koymuştur.

Selimler ve Taş (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin 2015-2018 dönemindeki kredi yönetim performansları incelenmiştir. Analizde, Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) tekniklerinden TOPSIS yöntemi kullanılmış ve kredi yönetim sürecini yansıtan 12 finansal oran (krediler/aktif, takipteki krediler/toplam krediler, karlılık oranları, kredi ve işlem hacmi artış oranları vb.) temel alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, en yüksek kredi yönetim performansı 2017 yılında finansman şirketleri tarafından sergilenmiştir. İkinci sırada 2017 yılında faktoring şirketleri, üçüncü sırada ise 2015 yılında finansman şirketleri yer almıştır. 2018 yılı ise, her üç şirket grubu için en düşük performansın gözlemlendiği yıl olmuştur. Bu dönemde finansman şirketleri son sırada kalırken, faktoring ve finansal kiralama şirketleri sırasıyla 11. ve 10. sırada bulunmaktadır.

Gürol (2018) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’deki finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri sektörlerinin 2014-2016 dönemindeki performansları TOPSIS yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu çalışmada, Net Kâr/İşlem Hacmi, NPL, ROE, ROA ve Şirket/Müşteri/Personel Başına Kâr gibi sekiz farklı finansal oran kullanılmıştır. Analiz sonuçları, finansal kiralama sektörünün performansının her iki ağırlıklandırma yönteminde de istikrarlı bir artış göstererek 2016 yılında en yüksek seviyeye ulaştığını ortaya koymuştur. Faktoring sektörünün en başarılı yılı 2016 olarak belirlenirken, finansman şirketleri ise en yüksek performansı 2015 yılında sergilemiştir. Ayrıca, 2016

yılında faktoring ve finansal kiralama sektörlerindeki performans artışında, işlem hacmine göre kârlılık ile şirket, müşteri ve personel başına kârlılık oranlarının olumlu bir trend izlediği gözlemlenmiştir.

Özbek (2018) çalışmasında ise BİST’te işlem gören yedi faktoring şirketinin 2013-2016 dönemine ait mali yapıları incelenmiştir. Bu çalışmada bütünlük bir ÇKKV yaklaşımı benimsenmiş; kriter ağırlıklarını belirlemek için SWARA yöntemi, şirketleri sıralamak için ise ARAS, MOORA ve TOPSIS yöntemleri kullanılmıştır. Değerlendirmede, literatür taraması sonucunda belirlenen Faktoring Gelirleri, Faktoring Alacakları, Takipteki Alacaklar, Özkaynaklar ve Net Dönem Kâr/Zararı gibi 12 finansal kriter temel alınmıştır. Analiz sonuçları, her üç sıralama yönteminin tutarlı sonuçlar verdiğini göstermiş ve incelenen dönemde genel olarak en yüksek performansı Yapı Kredi Faktoring ile Garanti Faktoring’in sergilediği belirlenmiştir. Bu iki şirketi Lider Faktoring takip etmiştir. En düşük performans ise Sümer Faktoring şirketinde gözlemlenmiştir. Ayrıca, performansı olumlu yönde etkileyen kriterler arasında Faktoring Gelirleri, Net Kâr/Zarar ve Özkaynaklar yer almakta olup, bu tespit SWARA yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Bağcı ve Esmer (2016) çalışmalarında, Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören faktoring şirketlerinin 2009-2015 dönemine ait finansal performans analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, ÇKKV tekniklerinden Promethee yöntemi kullanılmıştır. Değerlendirme kriterleri arasında Faktoring Alacakları, Faktoring Gelirleri, Takipteki Faktoring Alacakları, Faktoring Borçları ve Net Dönem Kârı/Zararı yer almıştır. Analiz sonuçlarına göre, incelenen dönem boyunca en yüksek performansı Lider Faktoring göstermiştir. 2015 yılı özelinde ise Lider Faktoring ve Credit West Faktoring ilk sırayı paylaşırken, Huzur Faktoring onları takip etmiştir. Performansı olumlu yönde etkileyen en önemli faktörler arasında Faktoring Alacakları, Faktoring Gelirleri ve Net Dönem Kârı yer alırken; olumsuz yönde etkileyen faktörler Takipteki Faktoring Alacakları ve Faktoring Borçları olarak belirlenmiştir.

Ece ve Özdemir (2011) çalışmalarında İMKB’de işlem gören yedi finansal kiralama ve faktoring şirketinin 2005-2010 dönemindeki finansal performansını incelemiştir. Çalışmada EVA ve TOPSIS performans ölçütleri kullanılarak, bu ölçütlerin hisse senedi piyasa değerindeki yıllık değişimle ne ölçüde paralellik gösterdiği araştırılmıştır. Analiz sonuçları, EVA ve TOPSIS yöntemleriyle elde edilen performans derecelerinin hisse senedi fiyatlarındaki değişimle uyumlu olduğunu ortaya koymuştur.

Literatür incelemesi, Türkiye’deki faktoring şirketlerinin finansal performans analizlerinin yapıldığını ve ÇKKV tekniklerinin kullanıldığı çeşitli çalışmalara işaret etmektedir. Bu çalışmalarda, genellikle kriter ağırlıklarını belirlemek

için ENTROPİ, CRITIC ve SWARA gibi yöntemlerden yararlanıldığı görülmektedir. Performans sıralamalarının belirlendiği yöntemler arasında ise MAIRCA, MABAC, EVA, ARAS, MOORA ve TOPSIS gibi teknikler yer almaktadır. Çoğu çalışmada, kriter belirleme ve sıralama tespiti için tek bir yöntem kullanılmıştır. Birçok farklı yöntemin entegre bir şekilde kullanıldığı bu çalışma, literatürdeki bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Çalışmaya sadece Borsa İstanbul'da işlem gören şirketler değil, Türkiye'deki aktif bütün faktöring şirketler dahil edilmiş, analiz döneminin geniş tutulmasına ve değerlendirme kriterlerinin seçiminde literatürden faydalanılmasına özen gösterilmiştir. Bu çalışmada, geliştirilmiş entegre bir karar modeli (CRISUS-AROMAN-RAM-MARCOS) uygulanmıştır. Analiz sürecinin ilk aşamasında, CRISUS yöntemi ile belirlenen değerlendirme kriterlerinin önem ağırlıkları belirlenmiştir. İkinci aşamada ise üç farklı yöntem (AROMAN- RAM-MARCOS) uygulanarak elde edilen sıralama skorları, Borda Sayım yöntemiyle birleştirilmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın literatürde eksik görülen yöntemsel çeşitliliğe önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

Bu bölümde, Türk faktoring sektörünün finansal performans analizinde kullanılacak olan karar verme modeli teorik olarak açıklanmıştır. Çalışmada kriter ağırlıklarını belirlemek için CRISUS yöntemi, finansal performans sıralamalarını belirlemek için ise AROMAN, RAM ve MARCOS yöntemleri kullanılmıştır. Farklı yöntemlerden elde edilen sıralamalar BORDA Sayım yöntemi le birleştirilerek nihai sıralamaya ulaşılmıştır.

3.1. CRISUS Yöntemi

Bu yöntem Adalar ve Işık (2025) tarafından, karar problemlerinin çözüm sürecinde, seçilen performans ölçütlerine yönelik objektif ağırlık katsayılarının belirlenmesi için geliştirilmiş yeni bir yöntemdir. CRISUS yönteminin hesaplama süreci Tablo 2'de gösterilen altı aşamadan oluşmaktadır (Adalar ve Işık, 2025; Köse, 2025).

Tablo 2 : CRISUS Yöntemi Aşamaları

Aşamalar	Formüller	Formül No
1. Karar matrisi	$\tilde{X} = \begin{bmatrix} \tilde{x}_{11} & \cdots & \tilde{x}_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \tilde{x}_{m1} & \cdots & \tilde{x}_{mn} \end{bmatrix}$	(1)
2. Birinci normalize matrisi	$x_{ij} = \frac{\tilde{x}_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m \tilde{x}_{ij}^2}} ; \text{ faydalı kriterler için}$	(2)
	$x_{ij} = 1 - \frac{\tilde{x}_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m \tilde{x}_{ij}^2}} ; \text{ faydasız kriterler için}$	(3)
3. İkinci normalize matrisi	$s_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sum_{i=1}^m x_{ij}}$	(4)
4. Kareler toplamının bulunması	$\rho_j = \sum_{i=1}^m s_{ij}^2$	(5)
5. Standart sapma değerinin hesaplanması	$(\sigma_j, j = 1, 2, \dots, n)$	(6)
6. Kriter ağırlıklarının bulunması	$w_j = \frac{\sigma_j \rho_j}{\sum_{j=1}^n \sigma_j \rho_j}$	(7)

3.2. AROMAN Yöntemi

AROMAN yöntemi, Bošković vd. (2023) tarafından geliştirilerek literatüre kazandırılan yeni bir alternatif sıralama yöntemidir. Yöntemin işlem adımları ve açıklamaları Tablo 3'te gösterilmiştir (Bošković vd., 2023; Bošković vd., 2024; Deniz, 2025a; Kahreman, 2024).

Tablo 3: AROMAN Yöntemi Aşamaları

Aşamalar	Formüller	Formül No
1. Karar matrisi	$X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix}$	(8)
	$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \min(x_{ij})}{\max(x_{ij}) - \min(x_{ij})}; \text{ lineer normalizasyon}$ için	(9)
2. Normalize edilmiş karar matrisi	$t_{ij}^* = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m (x_{ij})^2}}; \text{ vektör normalizasyon için}$	(10)
	$t_{ij}^{\text{norm}} = \frac{\beta t_{ij} + (1-\beta) t_{ij}^*}{2}; \text{ toplam ortalama}$ normalize matris için ($\beta = 0.5$) olarak hesaplamalara dâhil edilmiştir.	(11)
3. Ağırlıklı normalize değerlerin hesaplanması	$\hat{t}_{ij} = w_{ij} \times t_{ij}^{\text{norm}}$	(12)
4. Ağırlıklı toplam değerlerin tespiti	$A_i = \sum_{j=1}^n \hat{t}_{ij}^{(\max)}$	(13)
	$L_i = \sum_{j=1}^n \hat{t}_{ij}^{(\min)}$	(14)
5. Başarı skorlarının hesaplanması	$R_i = L_i^\lambda + A_i^{(1-\lambda)}; (\lambda = 0.5) \text{ olarak hesaplamalara dâhil edilmiştir.}$	(15)

3.3. RAM Yöntemi

RAM (Root Assessment Method) yöntemi Sotoudeh-Anvari (2023) tarafından geliştirilen bu yöntemde karar alternatiflerinin sıralamalarını belirlemek için kök değerlendirmeye dayalı bir toplama fonksiyonu kullanılmaktadır. RAM'ın birleştirme fonksiyonu, faydalı ve faydasız kriterler arasındaki telafi derecesinin farklı olduğu varsayımına dayanmaktadır. RAM yönteminin uygulama aşamaları Tablo 4'teki gibidir (Sotoudeh-Anvari, 2023; Doğan, 2025).

Tablo 4: RAM Yöntemi Aşamaları

Aşamalar	Formüller	Formül No
1. Karar matrisi	$X = \begin{bmatrix} X_{11} & X_{12} & \cdots & X_{1n} \\ X_{21} & X_{22} & \cdots & X_{2n} \\ \vdots & \vdots & \cdots & \vdots \\ X_{m1} & X_{m2} & \cdots & X_{mn} \end{bmatrix}$	(16)
2. Normalize edilmiş karar matrisi	$r_{ij} = \frac{X_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m X_{ij}^2}}$	(17)
3. Ağırlıklı normalize değerlerin hesaplanması	$Z_{ij} = r_{ij} \times w_j$	(18)
	$U_i = \sum_{j=1}^n Z_{ij}; \text{ fayda kriterleri için}$	(19)
4. Ağırlıklı toplam değerlerin tespiti	$L_i = \sum_{j=1}^n Z_{ij}; \text{ maliyet kriterleri için}$	(20)
5. Sıralama skorlarının tespiti	$P_i = {}^{2+L_i}\sqrt{2+U_i}$	(21)

3.4. MARCOS Yöntemi

MARCOS (Uzlaşık Çözüme Göre Alternatifleri Değerlendirme ve Sıralama) yöntemi, karar alternatiflerinin ideal ve anti-ideal referans değerleri ile olan ilişkisini belirleyerek, bu alternatiflerin performansını değerlendiren bir Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemidir. Yöntemin aşamaları Tablo 5'te gösterilmiştir (Erdoğan & Aydın, 2023; Altıntaş, 2021; Stevic vd., 2020; Deniz, 2025b).

Tablo 5: MARCOS Yöntemi Aşamaları

Aşamalar	Formüller	Formül No
1. Karar matrisi	$X = \begin{bmatrix} A_1 & x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ A_2 & x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ A_M & x_{m1} & x_{22} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix}$	(22)
2. Genişletilmiş bir başlangıç matrisi	$X = \begin{bmatrix} AAI & x_{aa1} & x_{aa2} & \cdots & x_{aan} \\ A_1 & x_{11} & x_{12} & \cdots & x_{1n} \\ A_2 & x_{21} & x_{22} & \cdots & x_{2n} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ A_M & x_{m1} & x_{22} & \cdots & x_{mn} \\ AI & x_{ai1} & x_{ai2} & \cdots & x_{ain} \end{bmatrix}$	(23)
	$AI = \max_i x_{ij} \quad \text{if } j \in B \quad \text{and} \quad \min_i x_{ij} \quad \text{if } j \in C$	(25)
	$AAAI = \min_i x_{ij} \quad \text{if } j \in B \quad \text{and} \quad \max_i x_{ij} \quad \text{if } j \in C$	
3. Genişletilmiş Karar Matrisi Normalizasyon	$n_{ij} = \frac{x_{ai}}{x_{ij}} \quad \text{maliyet yönlü kriter.}$	(26)
	$n_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{ai}} \quad \text{fayda yönlü kriter.}$	(27)
4. Ağırlıklı normalize edilmiş karar matrisinin hesaplanması	$v_{ij} = n_{ij} * w_j$	(28)

$$5. \text{ İdeal ve anti ideal çözüme göre fayda derecelerinin bulunması. } K_i^- = \frac{S_i}{S_{ai}} \quad (29)$$

$$K_i^+ = \frac{S_i}{S_{ai}} \quad (30)$$

$$6. S_i \text{ değerinin bulunması} \quad S_i = \sum_{i=1}^n v_{ij} \quad (31)$$

$$7. f(K_i) \text{ değerinin bulunması} \quad f(K_i) = \frac{K_i^+ + K_i^-}{1 + \frac{1 - f(K_i^+)}{f(K_i^+)} + \frac{1 - f(K_i^-)}{f(K_i^-)}} \quad (32)$$

$$8. \text{ İdeal ve anti ideal çözüme göre fayda fonksiyonunun oluşturulması} \quad f(K_i^-) = \frac{K_i^+}{K_i^+ + K_i^-} \quad (33)$$

$$f(K_i^+) = \frac{K_i^-}{K_i^+ + K_i^-} \quad (34)$$

3.5. BORDA Sayım Yöntemi

Bu çalışmada, farklı karar prosedürlerine dayalı sıralama sonuçlarını birleştirmek için J.C. de Borda'nın 1781 yılında geliştirdiği Borda Sayımı metodolojisi kullanılmıştır. Borda Sayım yöntemi, iki veya daha fazla sıralama listesini birleştirerek daha geçerli bir sıralama sonucu elde edilmesini sağlayan bir veri birleştirme tekniğidir. . Bu yöntemde, sıralamada en düşük başarıya sahip alternatif 0 puan, bir sonraki alternatif 1 puan ve en yüksek başarıya sahip alternatif ise (m-1) puan alır; burada m, alternatiflerin sayısını ifade etmektedir. Alternatiflerin Borda puanları, sürecin son aşamalarında toplanarak her bir karar alternatifi için toplam Borda puanı elde edilir. En yüksek (veya en düşük) puana sahip alternatif, sıralamada en başarılı (veya en az başarılı) seçenek olarak değerlendirilir (Işık vd., 2025; Meşe & Özdemir, 2022).

4. Veri Seti ve Örneklem

Bu araştırma Türk faktoring sektörünün 2015-2024 dönemini kapsayan finansal performans analizini ölçmek amacıyla bütünsel bir karar modelinin kullanılmasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Türk faktoring sektörüne ait, literatürde sıklıkla kullanılan beş adet finansal oran göstergesi ve üç adet

finansal olmayan gösterge belirlenmiş ve belirlenen bu kriterlere ait veriler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Finansal Kurumlar Birliği (FKB)'nin Denetleme Kurumu sitesinden elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan kriterler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Değerlendirme Kriterleri

Sıra	Kriterler	Kod	Kriter Yönü
1	Özsermaye Karlılığı	B1	Mak.
2	Aktif Karlılığı	B2	Mak.
3	Takipteki Alacaklar / Toplam alacaklar	B3	Min.
4	Özkaynaklar / Toplam Aktifler	B4	Mak.
5	Faaliyet Dışı Giderler / Gelirler	B5	Min.
6	Müşteri Sayısı	B6	Mak.
7	Şube Sayısı	B7	Mak.
8	Personel Sayısı	B8	Mak.

5. Bulgular

Analizin ilk aşamasında, CRISUS yöntemi kullanılarak kriterlerin önem dereceleri belirlenmiştir. İkinci aşamada ise bu tespit edilen kriter ağırlıkları aracılığıyla, AROMAN, RAM, MARCOS ve Borda sayım yöntemleri kullanılarak Türk faktoring sektörünün yıllara göre başarı sıralamaları ortaya konmuştur. Aşağıda sırasıyla uygulanan yöntemlere ait bulgular sunulmuştur.

5.1. CRISUS Yöntemi Bulguları

Türk faktoring sektörünün 2015-2024 yıllarına ait finansal performansını analiz etmek için belirlenen performans kriterleri CRISUS yöntemi ile tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 7 ve Tablo 8'de sunulmuştur. Çalışmanın metodoloji bölümünde açıklanan işlem adımlarının tamamı verilmemiş olup, karar matrisi ve yöntemin son aşamasında elde edilen bulgular gösterilmiştir.

Tablo 7: Karar Matrisi

	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8
2024	45,77	8,83	1,85	18,11	54,64	79545	395	4379
2023	57,22	8,62	1,35	15,69	65,71	71614	365	4000
2022	40,10	6,06	1,68	12,18	71,94	73931	357	4008
2021	18,49	3,66	2,88	16,65	86,51	80373	350	4026
2020	11,47	2,62	4,10	18,62	84,54	74414	343	4098
2019	18,23	4,26	6,17	21,98	74,06	83636	352	4269
2018	20,43	3,27	6,52	19,56	86,49	92422	354	4355
2017	17,15	2,67	3,63	13,23	83,73	109658	388	4778
2016	13,72	2,28	4,77	15,36	78,31	98908	360	4716
2015	8,59	1,45	5,68	17,19	80,32	95416	379	4804

(2-7) numaralı formüller kullanılarak ulaşılan kriter önem ağırlıkları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: CRISUS Bulguları

	ρ_j	σ_j	$\rho_j \times \sigma_j$	W_j	Sıra
B1	0,1388	0,1762	0,0245	0,3091	1
B2	0,1321	0,1643	0,0217	0,2744	2
B3	0,1035	0,1413	0,0146	0,1849	3
B4	0,1027	0,0541	0,0056	0,0703	4
B5	0,1003	0,0422	0,0042	0,0535	6
B6	0,1019	0,0458	0,0047	0,0590	5
B7	0,1002	0,0150	0,0015	0,0190	8
B8	0,1005	0,0234	0,0024	0,0298	7

CRISUS Yöntemi sonuçlarına göre, en yüksek ağırlığa sahip kriterler sırasıyla Özsermaye Karlılığı, Aktif Karlılığı ve Takipteki Alacaklar/Toplam Alacaklar oranıdır. Orta düzeyde ağırlığa sahip kriterler arasında ise Özkaynaklar/Toplam Aktifler, Müşteri Sayısı ve Faaliyet Dışı Giderler/Gelirler yer almaktadır. En düşük ağırlığa sahip kriterler ise Personel Sayısı ve Şube Sayısıdır. Bu bulgular, Türk faktoring sektöründe finansal performans ve risk göstergelerinin (karlılık ve takipteki alacaklar) operasyonel ölçütlerden (şube ve personel sayısı) daha öncelikli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, sektör değerlendirmelerinde şirketlerin karlılık ve risk yönetimi kapasitelerine odaklanılması gerektiğini

vurgulamaktadır. Ağırlık dağılımı, sektör dinamiklerine uygun olarak finansal sağlamlığın, büyüme göstergelerinden daha kritik bir rol oynadığını belirtmektedir.

5.2. AROMAN Yöntemi Bulguları

Çalışmanın bu aşamasında, elde edilen dahil ağırlık skorları ile AROMAN yöntemi uygulanmıştır. Tablo 9'da (8-15) numaralı formüllerin uygulanması ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 9: AROMAN Bulguları

	L_i	A_i	R_i	Sıra
2024	0,0138	0,2397	0,6071	4
2023	0,0129	0,2493	0,6128	3
2022	0,0199	0,1660	0,5486	5
2021	0,0417	0,0930	0,5090	9
2020	0,0558	0,0635	0,4882	10
2019	0,0765	0,1158	0,6168	2
2018	0,0867	0,1075	0,6222	1
2017	0,0496	0,0930	0,5276	6
2016	0,0612	0,0758	0,5227	7
2015	0,0734	0,0572	0,5100	8

AROMAN Yöntemi sonuçlarına göre, 2018 yılı 0,6222 R_i değeri ile en yüksek performansı sergileyerek birinci sırada yer almıştır. Bu yılı, 0,6168 ile 2019 ve 0,6128 ile 2023 yılları takip etmektedir. Öte yandan, 2020 yılı pandemi döneminin etkisiyle 0,4882 değerine ulaşarak en düşük performansı gösteren yıl olmuş ve son sırada kalmıştır. AROMAN yöntemi, 2018-2019 dönemini sektörün zirve yılları olarak değerlendirirken, 2022-2024 dönemini ise orta sıralarda konumlandırmaktadır.

5.3. RAM Yöntemi Bulguları

Çalışmanın bu aşamasında, elde edilen dahil ağırlık skorları ile RAM yöntemi uygulanmıştır. Tablo 10'da (16-21) numaralı formüllerin uygulanması ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 10: RAM Bulguları

	U_i	L_i	P_i	Sıra
2024	0,1298	0,0127	1,4559	2
2023	0,1406	0,0110	1,4600	1
2022	0,1021	0,0131	1,4464	3
2021	0,0628	0,0198	1,4311	4
2020	0,0480	0,0255	1,4246	8
2019	0,0688	0,0347	1,4295	5
2018	0,0650	0,0373	1,4275	7
2017	0,0562	0,0232	1,4280	6
2016	0,0495	0,0283	1,4245	9
2015	0,0387	0,0328	1,4196	10

RAM Yöntemi ile Türk Faktoring Sektörünün Performans Değerlendirmesi: 2023 yılı, 1,4600 P_i değeriyle en yüksek performansı göstererek birinci sırada yer almıştır. 2024 yılı 1,4559 ile ikinci, 2022 yılı ise 1,4464 değeriyle üçüncü sırayı almıştır. Pandeminin etkisiyle 2020 yılı, 1,4246 değeriyle sekizinci sıraya gerilemişken, 2015 yılı 1,4196 değeriyle en düşük performansı sergilemiştir. RAM yöntemi sonuçları, sektörün 2021-2024 döneminde toparlanma ve büyüme trendine girdiğini ortaya koymakta; MARCOS ve diğer yöntemlerle tutarlılık göstererek 2022-2024 döneminin sektör açısından en başarılı dönem olduğunu doğrulamaktadır. Ayrıca, U_i (fayda) ve L_i (kayıp) değerlerindeki değişimlerin performans sıralamasını etkilediği de belirlenmiştir.

5.4. MARCOS Yöntemi Bulguları

Çalışmanın bu aşamasında, elde edilen dahil ağırlık skorları ile MARCOS yöntemi uygulanmıştır. Tablo 11'de (22-34) numaralı formüllerin uygulanması ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 11: MARCOS Bulguları

	S_i	K_i^+	K_i^-	$f(K_i^+)$	$f(K_i^-)$	$f(K_i)$	Sıralama
2024	0,8570	0,8570	3,0353	0,2202	0,7798	0,8068	2
2023	0,9375	0,9375	3,3204	0,2202	0,7798	0,8826	1
2022	0,7149	0,7149	2,5322	0,2202	0,7798	0,6731	3
2021	0,4724	0,4724	1,6731	0,2202	0,7798	0,4447	4
2020	0,3803	0,3803	1,3471	0,2202	0,7798	0,3581	9
2019	0,4695	0,4695	1,6629	0,2202	0,7798	0,4420	5
2018	0,4404	0,4404	1,5598	0,2202	0,7798	0,4146	6
2017	0,4289	0,4289	1,5191	0,2202	0,7798	0,4038	7
2016	0,3835	0,3835	1,3584	0,2202	0,7798	0,3611	8
2015	0,3261	0,3261	1,1552	0,2202	0,7798	0,3071	10
AI	1						
AAI	0,28233						

Bulgulara göre, 2023 yılı Türk faktoring sektörünün en yüksek performansını göstererek 0,8826 değeriyle birinci sırada yer almıştır. Bu yılı, 0,8068 ile 2024 ve 0,6731 ile 2022 yılları takip etmektedir. Pandemi döneminde, 2020 yılı 0,3581 değeriyle belirgin bir düşüş yaşamışken, 2015 yılı 0,3071 ile sektörün en düşük performansını sergilemiştir. MARCOS yöntemi, RAM yöntemiyle tutarlı sonuçlar vermekte olup, sektörün 2021-2024 döneminde toparlanma ve büyüme trendine girdiğini ve bu süreçte ideal çözüme en yakın değerlere ulaştığını göstermektedir.

5.5. BORDA Sayım Yöntemi

Bu aşamada AROMAN, RAM ve MARCOS yöntemlerinden elde edilmiş sıralamalar Borda Sayım yöntemi ile birleştirilmiş ve nihai sıralama sonuçları Tablo 12’ de gösterilmiştir.

Tablo 12: BORDA Bulguları

	AROMAN Sıra	Borda Puanı	RAM Sıra	Borda Puanı	MARCOS Sıra	Borda Puanı	Toplam Borda Puanı	Sıra
2024	4	6	2	8	2	8	22	2
2023	3	7	1	9	1	9	25	1
2022	5	5	3	7	3	7	19	3
2021	9	1	4	6	4	6	13	6
2020	10	0	8	2	9	1	3	9
2019	2	8	5	5	5	5	18	4
2018	1	9	7	3	6	4	16	5
2017	6	4	6	4	7	3	11	7
2016	7	3	9	1	8	2	6	8
2015	8	2	10	0	10	0	2	10

Borda Sayım yöntemi bulgularına göre, Türk faktoring sektörünün 2015-2024 döneminde finansal performansının en başarılı olduğu yıllar sırasıyla 2023, 2024 ve 2022 olarak belirlenmiştir. RAM ve MARCOS yöntemlerinin sonuçları tutarlı bir şekilde birbirini desteklemektedir. En düşük performans gösteren yıllar ise 2015, 2020 ve 2016 olarak sıralanmaktadır. Yöntemler farklı sıralamalar ortaya koysa da, sonuçların birbirine yakın olduğu gözlemlenmektedir. Çalışma, sektör performansının 2022-2024 yılları arasında zirveye ulaştığını ortaya koymaktadır; özellikle 2023 yılı, sektör tarihinin en başarılı yılı olmuştur. 2020 yılında pandemi nedeniyle belirgin bir düşüş yaşanmış, ardından 2021 yılında kısmi bir toparlanma gözlemlenmiştir. 2015-2017 dönemi ise sektörün nispeten zayıf performans sergilediği yıllar olarak dikkat çekmektedir. Genel olarak yöntemler arasında tutarlılık gözlemlense de, 2018 yılında AROMAN yöntemi ile ilk sırada yer alan sektör, diğer yöntemlerde aynı derecede yüksek bir sıralama elde edememiştir. AROMAN yönteminin sıralama sonuçlarındaki farklılıkların, kullanılan hesaplama tekniklerindeki çeşitlilikten kaynaklandığı söylenebilir.

6. Sonuç

Faktoring, şirketlerin mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan vadeli alacaklarını, bir faktoring kuruluşuna komisyon karşılığında peşin olarak tahsil ettiren bir finansal uygulamadır. Nakit akışı sıkıntılarını çözmeye yardımcı olan faktoring, özellikle KOBİ'ler için büyük önem taşımaktadır. Bu yöntem, alacak tahsilindeki riskleri devrederek firmalara güvence sağlamakta ve büyümelerine katkıda bulunmaktadır. Türkiye'de son yıllarda önemli bir

gelişim gösteren faktoring sektörü, iş dünyasının vazgeçilmez finansman araçlarından biri haline gelmiştir. Bu nedenle, Türk faktoring sektörünün finansal performans analizlerinin yapıldığı çalışmalar, sektörün durumunu izlemek ve Türkiye'nin finansal geleceğine dair öngörülerde bulunmak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Türk faktoring sektörünün 2015-2024 dönemindeki finansal performansını analiz etmek amacıyla sekiz adet performans göstergesinin verileri toplanmış ve hibrit bir Çok Kriterli Karar Verme modeli ile analiz edilmiştir. İki aşamalı analizin ilk kısmında, CRISUS yöntemi kullanılarak değerlendirme kriterlerinin önem ağırlıkları belirlenmiş; ikinci aşamada ise AROMAN, RAM ve MARCOS isimli üç farklı yöntemle performans sıralamaları oluşturulmuştur. Elde edilen sıralama sonuçları, Borda Sayım yöntemi ile birleştirilmiştir.

İlk aşamada, değerlendirme kriterlerinin önem ağırlıklarının belirlenmesi amacıyla uygulanan CRISUS yöntemi bulguları doğrultusunda, en yüksek ağırlığa sahip kriterler sırasıyla Özsermaye Karlılığı, Aktif Karlılığı ve Takipteki Alacaklar/Toplam Alacaklar oranı olarak belirlenmiştir. Orta düzeyde ağırlığa sahip kriterler ise Özkaynaklar/Toplam Aktifler, Müşteri Sayısı ve Faaliyet Dışı Giderler/Gelirler olarak tespit edilmiştir. En düşük ağırlığa sahip kriterler ise Personel Sayısı ve Şube Sayısıdır. Bu bulgular, Türk faktoring sektöründe finansal performans ve risk göstergelerinin (karlılık ve takipteki alacaklar) operasyonel ölçek göstergelerinden (şube ve personel sayısı) daha öncelikli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, sektör değerlendirmeleri sırasında şirketlerin karlılık ve risk yönetimi kapasitelerine odaklanılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ağırlık dağılımı, sektör dinamiklerine uygun olarak, finansal sağlamlığın büyüme göstergelerinden daha kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

Analizin ikinci aşamasında, Türk faktoring sektörünün 2015-2024 yılları arasındaki finansal performansı üç farklı yöntemle incelenmiş ve bu yöntemlerin sıralamaları BORDA Sayım Yöntemi ile birleştirilmiştir. AROMAN, RAM ve MARCOS yöntemleri kullanılarak elde edilen sonuçlara göre, Türk faktoring sektörünün en yüksek finansal performans sergilediği yıllar sırasıyla 2023, 2024 ve 2022 olarak belirlenmiştir. RAM ve MARCOS yöntemleri arasında tutarlılık gözlemlenmiştir. Sektörün en kötü performans gösterdiği yıllar ise sırasıyla 2015, 2020 ve 2016'dır. Her ne kadar yöntemler arasında farklı sıralamalar bulunsun da, sonuçların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu çalışma, sektör performansının 2022-2024 yılları arasında zirveye ulaştığını ortaya koymaktadır; özellikle 2023 yılı, sektör tarihinin en başarılı yılı olmuştur. 2020 yılı, pandemi nedeniyle belirgin bir düşüş yaşanmış, 2021 yılında ise kısmi bir toparlanma gözlemlenmiştir. 2015-2017 dönemi ise sektörün nispeten zayıf performans sergilediği yıllar olarak öne çıkmaktadır. Genel

olarak yöntemler arasında bir tutarlılık bulunmasına rağmen, 2018 yılında AROMAN yöntemiyle ilk sırada yer alan sektör, diğer yöntemlerde aynı derecede yüksek sıralama elde edememiştir. AROMAN yönteminin sıralama sonuçlarındaki farklılıkların, kullanılan hesaplama tekniklerindeki çeşitlilikten kaynaklandığı söylenebilir.

Türkiye’de faktoring sektörünün 2015-2024 dönemine ait finansal performans analizi, bu süreçte yaşanan ekonomik dalgalanmalar, krizler ve küresel şoklara rağmen sektörün KOBİ’ler için nasıl hayati bir finansman can simidi ve ekonomik bir stabilizatör haline geldiğini ortaya koymaktadır. Bu performans analizi, sadece geçmişini anlamak için değil, KOBİ odaklı ekonomik politikaların ve sektörün gelecek stratejilerinin şekillendirilmesi için de kritik öneme sahiptir. Ayrıca CRISUS tabanlı üç farklı yöntemin (AROMAN-RAM-MARCOS) kullanılarak hibrit bir model ile analiz yapılmasının literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının şirket yöneticilerine ve diğer paydaşlara verecekleri kararlarda yardımcı olacağı düşünülmektedir. Son olarak analizde kullanılan değerlendirme kriterleri, seçilen dönem ve kullanılan yöntemler birer kısıt olarak görülebilir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda kriterler, dönemler ve yöntemler değiştirilerek literatüre daha fazla katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Adalar, İ. & Işık, Ö. (2025). CRiterion Importance Based on SUM of Squares (CRISUS): A Novel Objective Weighting Method and Its Implementation in Multidimensional Sustainability Performance Measurement. *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*, 59(2), 205-221.
- Altıntaş, F. F. (2021). Akdeniz ülkelerinin destinasyon rekabetçilik performanslarının analizi: MAIRCA ve MARCOS yöntemleri ile bir uygulama. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 1833–1856. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.822>
- Bağcı, H., & Esmer, Y. (2016). Faktoring şirketi seçimi: Promethee yöntemi ile bir uygulama. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 116-129. <http://dx.doi.org/10.18221/bujss.14955>
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2025, <https://www.bddk.org.tr/BultenAylikBdmk/tr/Gosterim/FactoringBasitRaporGetir>, E.T: 22.11.2025.
- Bektaş, S. (2023). BİST finansal kiralama ve faktoring (XFINK) endeksinde bulunan şirketlerin finansal performanslarının ÇKKV yöntemleri ile değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(Özel Sayı), 1–22. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.1219829>
- Bošković, S., Švadlenka, L., Jovčić, S., Dobrodolac, M., Simić, V., & Bacanin, N. (2023). An alternative ranking order method accounting for two-step normalization (AROMAN)-A case study of the electric vehicle selection problem. *IEEE Access*, 11, 39496-39507.
- Bošković, S., Švadlenka, L., Jovčić, S., Simic, V., Dobrodolac, M., & Elomiya, A. (2024). Sustainable propulsion technology selection in penultimate mile delivery using the FullEX-AROMAN method. *Socio-Economic Planning Sciences*, 95, 102013.
- Çakmak, A. (2023). Finansal Kiralama ve Faktoring Sektörü Finansal Analizi. In: Kılıç, Y. & Buğan, M. F. & Bayrakdaroglu, A. (eds.), *Borsa İstanbul'da Finansal Analiz Uygulamaları: Sektörler Bazında İncelemeler I. Özgür Yayınları*. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub140.c1140>
- Deniz, G. (2025a). İslami bankacılık sektöründe çok kriterli karar alma yöntemleri ile çok boyutlu kurumsal performans değerlendirmesi. M. Belke & O. Y. Akbulut (Eds.), *Ekonomi ve finans alanında çok kriterli karar verme uygulamaları – I* (ss. 197-215). Gazi Kitabevi.
- Deniz, G. (2025b). CRITIC, MAIRCA, CRADIS ve MARCOS yöntemleri ile Türk bankacılık sektörünün finansal performansının incelenmesi. In: Erdoğan, B. (ed.), *Finansal Analizde Güncel Yaklaşımlar. Özgür Yayınları*. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub875.c3565>

- Doğan, M. A. (2025). Bankaların finansal performansının LOPCOW-RAM yöntemiyle değerlendirilmesi: Borsa İstanbul örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 17(3), 1945–1962. <https://doi.org/10.20491/isarder.2025.2073>
- Ece, N., & Özdemir, F. (2011). Halka açık finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin performans ölçümü ve analizinde kullanılan EVA ve TOPSIS yöntemlerinin hisse senedi değerleri ile karşılaştırmalı analizi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 48(561), 83.
- Erdoğan, B., & Aydın, Y. (2023). Performance analysis of insurance companies traded on BIST: MARCOS method. *Turkish Research Journal of Academic Social Science*, 6(2), 225–232. <https://doi.org/10.59372/turajas.1394285>
- Finansal Kurumlar Birliği, 2025, <https://www.fkb.org.tr/raporlar-ve-yayinlar/raporlar/factoring-sektor-raporlari/>, E.T: 23.11.2025.
- Gör, Y., & Bilici, F. M. (2021). 2008-2020 yıllarını kapsayan süreçte faktoring sektörünün durumu üzerine bir değerlendirme. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(4), 709-718. <https://doi.org/10.29106/fesa.991133>
- Gülcan, N. (2022). Finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin finansal performans değerlendirmesinde VIKOR yönteminin uygulanması. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 7(Özel Sayı), 235-247. <https://doi.org/10.30784/epfad.1148935>
- Gürol, B. (2018). Faktoring, finansal kiralama ve leasing sektörlerinin performanslarının TOPSIS yöntemi ile ölçülmesi: Türkiye karşılaştırması. *Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 61–73.
- Işık, Ö., Çalık, A., & Shabir, M. (2025). A consolidated MCDM framework for overall performance assessment of listed insurance companies based on ranking strategies. *Computational Economics*, 65(1), 271-312.
- Kahreman, Y. (2024). AB ülkeleri için 2008 krizi sonrası ESG kapsamında sürdürülebilir kalkınma performansının değerlendirilmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (43), 73–90. <https://doi.org/10.18092/ulikidince.1414127>
- Köse, Ö. (2025). Özel sermayeli mevduat bankacılığı sektöründe finansal performansın CRISUS tabanlı RAWEC modeliyle incelenmesi. M. Belke & O. Y. Akbulut (Ed.), *Ekonomi ve finans alanında çok kriterli karar verme uygulamaları – I* (ss. 107-120). Gazi Kitabevi.
- Meşe, B., & Özdemir, L. (2022). Entropi Temelli TOPSIS ve BORDA Sayım Yöntemleri ile Gıda İşletmelerinin Performanslarının Değerlendirilmesi. *Alanya Akademik Bakış*, 6(3), 2809-2829. <https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.1107765>
- Ova, A. (2021). Evaluation of Turkish factoring company performances using TOPSIS method. *Journal of Administrative Sciences*, 20(43), 29-47. <https://doi.org/10.35408/comuybd.836726>

- Özbek, A. (2018). BİST'te işlem gören faktoring şirketlerinin mali yapılarının çok ölçütlü karar verme yöntemleri ile değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 25(1), 29-53.
- Özçelik, H., & Küçükçakal, Z. (2019). BIST'de işlem gören finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin finansal performanslarının TOPSIS yöntemi ile analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (81), 249-270. <https://doi.org/10.25095/mufad.510675>
- Özmerdiyanlı, A. (2025). Analysis of The Financial Performance of Companies Listed in The ISE Financial Leasing and Factoring Index by Using the ENTROPY-Based ARAS Method. *Premium Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 9(51), 147-157.
- Parlak, A. A. & Sayılğan, G. (2019). Türkiye'de faktoring şirketlerinin sermaye yapısının belirleyicileri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 401-423. <https://doi.org/10.18074/ckuiibfd.550709-907594>
- Selimler, H., & Taş, C. (2019). Finansman, faktoring ve leasing şirketlerinin kredi yönetim performansının TOPSIS yöntemi ile değerlendirilmesi: (2015 – 2018). *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(3), 286-306. <https://doi.org/10.29106/fesa.595430>
- Sotoudeh-Anvari, A. (2023), Root Assessment Method (RAM): A novel multi-criteria decision making method and its applications in sustainability challenges. *Journal of Cleaner Production*, 423, 138695.
- Stevic, Z., Pamucar, D., Puska, A., & Chatterjee, P. (2020). Sustainable supplier selection in healthcare industries using a new MCDM method: Measurement of alternatives and ranking according to compromise solution (MARCOS). *Computers & Industrial Engineering*, 140, 106231.
- Şahin, B. Ş. (2025). Determinants of financial performance of non-bank financial institutions: Factoring institutions in Türkiye. *Verimlilik Dergisi*, 59(3), 503-512. <https://doi.org/10.51551/verimlilik.1626476>
- Uyguntürk, O. & Gürkan, S. (2022). Türkiye'de faktöring sektörünün yapısı üzerine bir araştırma. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 6(1), 18-29.
- Yıldırım, H. (2024). Factoring Sector in Türkiye: General Overview and Evaluation of Factoring Companies' Financial Performance by Multi-Criteria Decision-Making Techniques. *Politik Ekonomik Kuram*, 8(2), 277-302. <https://doi.org/10.30586/pek.1419202>
- Yılmaz, N. (2021). Türkiye'deki Finansal Kiralama Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Mabac Yöntemiyle Performans Analizi. In *Güncel İşletme Yönetimi Çalışmaları* (ss. 161-182). Akademisyen Kitabevi.

